

OKÄNDA REGIONPOLITIKER

SÖREN HOLMBERG

L edande regionpolitiker i Skåne är okända för de allra flesta skåningar. Inget Lunikt med det. Ledande regionpolitiker i Västra Götaland är också okända för de flesta som bor i Västra Götaland. Troligen kan resultatet generaliseras till alla regionpolitiker i Sverige, men säkert vet vi inte. SOM-institutet har enbart mätt fenomenet i Skåne och i Västra Götaland. Men eftersom Sveriges politiska system är mycket klart partibaserat med fokus på partier och inte på enskilda kandidater eller ledare är det med all sannolikhet så att okända regionpolitiker inte bara finns i Skåne och i Västra Götaland. De finns nog över hela Sverige.

Annan forskning har visat att svenska väljares kännedom om partiledare och vissa ledande statsråd är mycket god (Holmberg 1981, Esaiasson 1985, Oscarsson och Holmberg 2013). De flesta partiledare uppnår kännedomssiffror över 90 procent (Holmberg 2012). Det finns också exempel på enstaka ledande kommunpolitiker med kännedomstal upp mot 80 procent. Göran Johansson (S) i Göteborg är ett sådant exempel (Holmberg 2011a).¹ Men i de flesta fall har riksdagsledamöter och framträdande lokal- och regionalpolitiker kännedomssiffror på under 50 procent, oftast endast mellan 10 och 35 procent. Valforskningens undersökningar ända sedan 1950-talet av kännedomen om kandidater på valsedlarna i riksdagsval visar dessutom att dagens kandidater är mer okända än gårdagens, och det trots att vi infört personval (Oskarsson och Holmberg 2011b).

Svenska folkets bristfälliga kunskap om sina valda politiker behöver dock inte bedömas som en allvarlig brist. I ett system som det svenska med proportionella val där väljarna i huvudsak förväntas rösta på ett parti är personkännedom inte hundraprocentigt nödvändig. Det är partierna och deras program som får väljarnas mandat, inte de enskilda kandidaterna. Men om den representativa demokratin skall inrymma ett inslag av personligt ansvar och ställningstagande – och det var en av tankarna bakom införandet av personvalssystemet 1998 – bör naturligtvis de folkvalda vara någorlunda personligt kända av väljarna. Okända politiker kan inte bilda opinion på något särskilt effektivt sätt. Och väljare kan inte utkräva ansvar av okända politiker. Politiker-kännedom är inte en avgörande fråga i ett partibaserat proportionellt system som det svenska, men det är heller inte en oväsentlig fråga. Tvåvägskommunikation mellan väljare och valda liksom ansvarsutkrävande blir rimligen bättre i ett system med mer kända politiker än i ett system med i huvudsak okända politiker.

Kännedom

SOM-institutet har vid fyra tillfällen med start 2004 undersökt hur kända och populära ledande regionpolitiker är i Skåne. Mättekniken har varit densamma genom åren. SOM:s undersökningspersoner presenteras för en lista med ledande regionpolitiker där endast för- respektive efternamn anges. I enkätfrågan kan man explicit markera att man inte känner till en person. Svarande som uppger att de känner till en viss politiker ombeds därefter att på en ogillar-gillarskala mellan -5 och +5 ange hur mycket de uppskattar den aktuella personen. Svarssiffran multipliceras sedan med tio i alla analyser för att undvika decimaler. Den popularitetsskala vi skapar på detta sätt kan variera mellan -50 (maximalt ogillande) och +50 (maximalt gillande).

Resultaten i tabell 1 visar hur kända ett femtontal ledande skånska regionpolitiker varit under perioden 2004 till 2011. Redovisningen gäller hur kända politikerna är dels bland samtliga svarande, dels bland det egna partiets sympatisörer. Utfallet är ingen munter läsning. I allt väsentligt okända skånepolitiker är i allt väsentligt lika okända 2011 som 2004, 2006 och 2008. Endast en politiker kan bland samtliga skåningar uppvisa en kännedom över 30 procent.

Tabell 1 Kännedom om ledande regionpolitiker i Skåne 2004-2011 (procent)

Politiker (parti)	Andel bland samtliga				Andel bland egna partiets sympatisörer			
	2004	2006	2008	2011	2004	2006	2008	2011
Jerker Swanstein (M)	22	25	31		27	30	38	
Uno Aldegren (S)	27	30	27		29	33	38	
Pia Kihult (M)	16	17	-	28	21	18	-	32
Rolf Tufvesson (KD)	-	-	18		-	-	28	
Christine Axelsson (S)	16	17	-	-	18	19	-	-
Ingrid Lennerwald (S)	15	17	-	-	17	20	-	-
Vilmer Andersen (V)	14	15	12	13	13	12	15	29
Anders Åkesson (MP)	-	-	12	15	-	-	10	15
Gilberg Tribo (FP)	-	-	-	15	-	-	-	22
Berit Wirödal (KD)	14	14	-	-	24	20	-	-
Maria Sander-Schale (FP)	13	14	13	-	15	14	15	-
Björn Söder (SD)	-	-	14	-	-	-	18	-
Anders Lindeberg (MP)	12	13	-	-	11	13	-	-
Birgitta Södertun	-	-	-	13	-	-	-	13
Katarina Erlingson (C)	12	12	12	12	17	19	14	22
Rickard Larsson (S)	-	-	-	11	-	-	-	15
Jens Leandersson (SD)	-	-	-	11	-	-	-	15

Kommentar: Resultaten visar andelen svarpersoner som inte kryssar för "personen okänd för mig" och som kryssar för någon sympati på ogillar-gillarskalan. Procentbasen har definierats som samtliga svarpersoner i SOM-undersökningarna i Skåne. Partisympati har fastställts med utgångspunkt i en fråga om bästa parti.

Källa: SOM-undersökningarna i Skåne 2004-2011.

Det är Jerker Swanstein (M) som uppnår 31 procent i studien 2008. Två ytterligare har kännedomssiffror över 25 procent – Uno Aldegren (S) med 30 procent 2006 och Pia Kinhult (M) med 28 procent 2011. Övriga fjorton studerade skånska regionpolitiker har kännedomssiffror under 20 procent med Richard Larsson (S) och Jens Leandersson (SD) i botten med vardera 11 procent 2011.

Den genomsnittliga kännedomen för de åtta skånepolitiker som ingår i undersökningen 2011 är så låg som 15 procent. Motsvarande andel för de åtta regionpolitiker som är med i SOM:s studie i Västra Götaland 2011 är inte den heller imponerande, men dock något bättre än i Skåne. Kännedomssnittet för regionpolitikerna i Västra Götaland är 22 procent. De något bättre kännedomssiffrorna i Västra Götaland jämfört med Skåne 2011 kan vara en tillfällighet. Vid de tidigare mätillfällena 2004, 2006 och 2008 har Skåne haft i det närmaste exakt samma genomsnittliga kännedomsresultat som Västra Götaland.²

Politiker brukar vara mer kända på hemmaplan, bland det egna partiets sympatisörer. Och så är det också bland skånska regionpolitiker. I mätningen 2011 uppvisar sex av åtta skånepolitiker högre kännedomstal bland egna väljare än bland samtliga svarande. Snittkännedomen bland det egna partiets sympatisörer blir dock inte bättre än 20 procent. Valda regionpolitiker i Skåne – liksom i Västra Götaland 2011 där snittkännedomen bland de egna är 29 procent – är okända för stora majoriteter av de väljare som har röstat på dem. Med resultat som dessa är det svårt för regionpolitikerna att hävda att de har något personligt mandat.

Popularitet

En förhoppning skulle kunna vara – åtminstone bland de inblandade politikerna själva – att det fåtal väljare som känner till dem också skulle uppskatta dem. Men så väl är det inte. De i huvudsak okända regionpolitikerna i Skåne – liksom deras motsvarigheter i Västra Götaland – är inte särskilt uppskattade bland de minoriter som uppger att de känner till dem. Popularitetssiffrorna för de åtta politikerna i Skånestudien 2011 håller sig mellan -2 och +4 på vår ogillar-gillarskala som kan variera mellan -50 till +50 (se tabell 2).

Jens Leandersson (SD) med -2 har lägst uppskattning medan Richard Larsson (S) och Birgitta Södertun (KD) med vardera +4 har högst popularitet. Regionstyrelsens ordförande Pia Kinhult får resultatet +2. Men som syns, skillnaderna är mycket små. Alla får popularitetsvärden kring plus/minus 0. Mätmässigt beror det på att många svarande ger politikerna popularitetspoängen 0, signalerande att de visserligen uppger sig känna till dem men uppenbarligen inte så väl att politikerna gjort några starkare intryck – varken åt det positiva eller negativa hållet.

Tabell 2 Regionpolitikens popularitet i Skåne 2004-2011

Politiker (parti)	Andel bland samtliga				Andel bland egna partiets sympatisörer			
	2004	2006	2008	2011	2004	2006	2008	2011
Jerker Swanstein (M)	+7	-2	-11	-	-1	+7	+2	-
Rickard Larsson (S)	-	-	-	+4	-	-	-	+7
Birgitta Södertun (KD)	-	-	-	+4	-	-	-	+13
Pia Kinhult (M)	0	+3	-	+2	+6	+11	-	+10
Berit Wirödal (KD)	-1	+2	-	-	+12	+9	-	-
Gilberg Tribo (FP)	-	-	-	+2	-	-	-	+11
Katarina Erlingsson (C)	0	+1	+1	0	+14	+9	+19	+6
Anders Lindeberg (MP)	+1	0	-	-	-1	+5	-	-
Christine Axelsson (S)	0	+1	-	-	+3	+6	-	-
Ingrid Lennerwald (S)	0	+1	-	-	+5	+8	-	-
Maria Sander-Schale (FP)	0	+1	-1	-	+8	+6	+6	-
Vilmer Andersen (V)	-3	-3	-1	0	+7	+2	+6	+4
Anders Åkesson (MP)	-	-	-1	-1	-	-	0	+12
Jens Leandersson (SD)	-	-	-	-2	-	-	-	+22
Uno Aldegren (S)	-6	-4	-3	-	+4	+9	+7	-
Rolf Tufvesson (KD)	-	-	-6	-	-	-	-1	-
Björn Söder (SD)	-	-	-8	-	-	-	+12	-

Kommentar: Resultaten är medelvärden (multipliserade med 10) på en ogillar-gillarskala mellan -5 och +5. Partisympati har fastställts på samma sätt som i tabell 1. Medeltalen har beräknats bland dem som gjort en bedömning av respektive politiker.

Källa: SOM-undersökningarna i Skåne 2004-2011.

Den genomsnittliga populariteten hos de studerade skånska regionpolitikerna 2011 är +1,1, den högsta siffra som hittills uppmätts i Skåne. Motsvarande medeltal i de tidigare studierna har varit -1,8 år 2004, ± 0 år 2006 och -3,8 år 2008. Kanske är ledande regionpolitiker i Skåne långsamt på väg att vinna skåningarnas gillande? Om det är fallet förenar de sig med sina politikerkolleger i Västra Götaland. För även i VG-regionen har de ledande politikernas genomsnittliga uppskattning ökat något, från -1,9 år 2004 över +0,4 och +0,1 år 2006 respektive år 2008 till +0,6 år 2011.

Med tanke på de låga popularitetsnivåer vi talar om är det väl något överdrivet att spekulera om att det våras för regionpolitikerna. Men det går i vilket fall åt det positiva hållet. Regionpolitikerna har blivit något lite mer uppskattade. Det har ljusnat lite.

Noter

- ¹ I SOM-mätningen i Göteborg 2001 registrerades Göran Johansson för en kännedom på 80 procent bland göteborgare. I en studie i Malmö med tio kranskommuner 2001 uppmättes den högsta kännedomssiffran hittills för någon skånepolitiker i en SOM-undersökning. Han som har det rekordet är Ilmar Reepalu (S) med ett resultat på 64 procent. En annan skånepolitiker som i den undersökningen nådde över 50 procent i kännedom är Carl Herslow (Skånes väl) med 56 procent (Holmberg 2006).
- ² Snittsiffrorna för kännedomen om skånska regionpolitiker är 2004 16 procent, 2006 17 procent och 2008 17 procent. Jämförbara resultat för Västra Götalandspolitikerna är 14 procent 2004, 17 procent 2006 och 19 procent 2008. En närgranskning visar på en något ökande kännedom i Västra Götaland att jämföra med en stabil icke-ökande kännedom i Skåne under perioden 2004-2011.

Referenser

- Esaiasson, Peter (1985) *Partiledarna inför väljarna*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen.
- Holmberg, Sören (1981) *Svenska väljare*. Stockholm: LiberFörlag.
- Holmberg, Sören (2006) Skåne har få kända och populära politiker. I Nilsson, Lennart (red) *Nya gränser – Skåne*. Göteborg: SOM-institutet.
- Holmberg, Sören (2011a) Populärast i test. I Nilsson, Lennart (red) *Västsvensk demokrati i tid och rum*. Göteborg: SOM-institutet.
- Holmberg, Sören (2012) Populära och mindre populära partiledare. I Weibull, Lennart, Oscarsson, Henrik och Bergström, Annika (red) *I framtidens skugga*. Göteborg: SOM-institutet.
- Oscarsson, Henrik och Holmberg, Sören (2011b) *Swedish Voting Behavior*. Göteborg: Valforskningsprogrammet.
- Oscarsson, Henrik och Holmberg, Sören (2013) *Nya svenska väljare*. Stockholm: Norstedts Juridik.

